

Mitä ja miten kehitämme kun kehitämme toimintakulttuuria? Tapauskertomus.

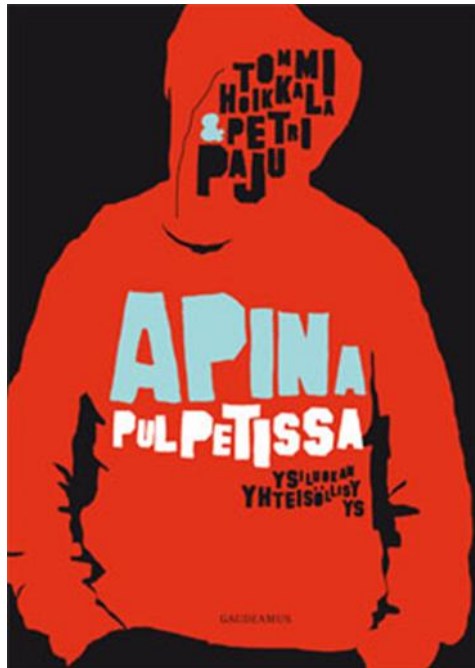
**Pirkanmaan rehtoreiden johtajaseminaari
Yyteri 19.4.2018**

**Tommi Hoikkala, Tutkimusprofessori,
Nuorisotutkimusverkosto**

YOUTH RESEARCH NETWORK

Hoikkala, Tommi & Petri Paju: Apina pulpetissa. Ysiluokan yhteisöllisyys. Helsinki Gaudeamus 2013.

Härkälästä Hirvilään:

**Meidän jengi –hanke
toimintakulttuurin kehittämiseksi
kolme yläkoulun opettajakunnan
kanssa [kouta]**

Työparimetodi

**[Sosiologi, nuorisotutkija seikkailee
köyhän miehen antropologina ensin
nuorisolaisten ja sitten
opettajaheimon parissa]**

YOUTH RESEARCH NETWORK

https://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/etusivu/uutiset/meidan_jengi_2810.pdf.pdf

www.opinkirjo.fi

YOUTH RESEARCH NETWORK

Pointti: oppimisen ja opettamisen sosiaalinen ulottuvuus

Aineopettajien vaihtelevat tavat ottaa luokka haltuun.

- **Rento kurinpitäjä**
- **Narratiivinen opettajuus**
- **Kohdella lapsia ja nuoria kuten ihmisiä**
- **Implisiittien vs. eksplisiittinen ryhmätaju**
- **Ulos möksästä**
- **Osaamisen jakaminen & vaikeus siirtää hyvä ryhmätaju kollektiiviseksi osaamiseksi**

Noista riippuen Härkälän tutkimusluokka työskenteli eri tavoin.

YOUTH RESEARCH NETWORK

Koulutuksellisen tasa- arvon hanke kolmessa päijäthämäläisessä peruskoulussa

**Sivistysjohtaja soitti kuultuaan
haastatteluni radiossa.**

**Kirja päättyy
käytäntösuositukseen -
alakoulun opettaja yläkouluun.**

**”Tulkaa tekemään interventio.”
Tavoite oli viritellä yläkoulun
opettajien ryhmätajua.**

**Alkoi retki, joka on vielä
kesken, koska koulua ei niin
vaan muutetakaan.**

Think corner I. Tehtävä: pohtikaa ryhmissä,

Marko:

- **Pautetaanko tähän vai vasta dian 12 huippeilla?**

https://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/etusivu/uutiset/meidan_jengi_2810.pdf.pdf

www.opinkirjo.fi

YOUTH RESEARCH NETWORK

Retki

Yhdessä muutoskonsultti Jyrki Laineen kanssa, parimetodi.

Ydinidea: innostaa työyhteisöt ottamaan itse haltuun ryhmätajun ja ryhmädynamiikan, jopa ryhmäpedagogian ilmiöitä.

Innostaa työyhteisöt **ITSE**: opettajat ovat muutostoimijoita ja prosessinomistajia, eivät ulkopuolelta tulleet muutosparrarit.

Kuva: tanssilinjanblogi.blogspot.com

YOUTH RESEARCH NETWORK

Retken kulku

Työkalut ja prosessi

Selvitys (kevät 2014): työpajojen porinaryhmät [walking cafe] & ryhmähaastattelut keinoina luoda yhdessä opettajien kanssa väline toimintakulttuurien yhteistoiminnallistamiseksi:

”Meidän jengi” -hanke

Toteutus (syksy 2014 ja kevät 2015): työpajojen kehityssessiot, koutsaavat pienpalaverit, ryhmäpedagoginen työryhmä yhdessä koulussa

Meidän jengi

Koko koulun yhteisyyden lisääminen, eri pedagogisten kehien yhteen kokoaminen.

Yhteistoiminnallinen työtapa (pedagogiikka?) ja kohtaamiset.

Opettajien ryhmäosaamisella tavoitellaan pedagogisten kehien integraatiota.

Taustalla myös Rauno Haapaniemen ja Liisa Rainan ajatus pedagogisesta viihtymisestä [Haapaniemi-Raina: Rakenna oppiva ryhmä. Pedagogisen viihtymisen käsikirja. PS-kustannus 2014.]

Kuva: digitalistinetwork.com

YOUTH RESEARCH NETWORK

Vaiheet

Kuva: oppimiskeskusaurora.blogspot.com

- **Käynnistys – selvitys [innostus] – toteutus [reality bites] – korjausliike – sopeutuminen koulukulttuurin todellisuuksiin [yksi koulu jäi pois hankkeesta]**
- **Ei kunnolla päästy konkreettisiin luokkahuonetodellisuuksiin, osin hylkimisreaktioita, **KIIRE****
- **Kenties kertomus siitä miten ns. konsulttijumppa [”aktivoivat työrupeamat”] kääntyi kehittävän etnografian tutkimusmatkaksi (ml. opettajahaastattelut) koulun toimintaehtoihin ja opettajien ryhmätajun paikantamiseksi**

Think corner

Pohtikaa ryhmissä, millaisia eri sosiaalisia rooleja henkilöstöllä voi olla kehittämistyössä.

Kiire, hylkimisreaktiot?

Opettajareaktiot

- **Kehittäjät, innostuneet**
- **Yhteistyöhaluiset, neutraalit**
- **Yhteistyöhaluiset, passiiviset**
- **Mä olen täällä töissä –segmentti**
- **Painukaa helvettiin –porukka**

**TÖRMÄYS KOULUN
YHTEISKUNNALLISIIN
REUNA-EHTOIHIN**

Koulun yhteiskunnalliset reunaehdot

Pakollisuus

Joukkomuotoisuus

Lajitteluvelvollisuus

Ja koulutussosiologinen pakkopulla:

Koulutuksen keskeisimmät yhteiskunnalliset funktiot eli tehtävät

- 1. Kvalifiointi: tietojen, taitojen ja osaamisen tuottaminen**
- 2. Integrointi: yhteiskunnan kiinteyden ylläpitäminen**
- 3. Valikointi: yhteiskunnalliseen hierarkiaan sijoittaminen**
- 4. Varastointi: työvoimareservin säilyttäminen**

Kuten Simolan Hannu on meitä opettanut☺

YOUTH RESEARCH NETWORK

Retki heitti pohdittavaksi miten koulun työyhteisöjä voi kehittää, yleisemmin miten koulua voi muuttaa.

**”Yleensäkin vaikuttavat pedagogiset uudistukset lähtevät liikkeelle yksittäisistä opettajista eivät niinkään hallinnon ohjeistuksista.”
(Moilanen, Pentti 2013, 117-118)**

Se nosti esiin myös kysymyksen ryhmäpedagogiikan ja ryhmädynamiikan kehityksellisestä ristiriidasta.

Yhdessä oppiminen ja yhteinen opettaminen

Tarve hahmottaa ja sanottaa ryhmää ja sen prosesseja, dynamiikoita, kehityskulkuja. Ryhmän kehitysvaiheet. Koskee myös opettajien omia ryhmäkokemuksia, se lienee **avain opettajan ryhmätajuun.**

Ryhmän lukeminen yksilöstä sekä yksilön lukeminen ryhmästä.

Liian [?] yksilökeskeinen suomalainen pedagogiikka.

Tehtävien yksinomistus.

Think corner two

Pohtikaa ryhmissä, mitä työpari Laine & Hoikkalan olisi pitänyt ja olisi voinut tehdä toisin.

Koulun toimintakulttuuri

Koulukulttuuri, koulun toimintakulttuuri, [kogn. antr.]: näkyvät ja näkymättömät säännöt (ja rakenteet), jotka ohjaavat koulun toimintakäytäntöjä, niihin liittyvät kollektiiviset, yhteiset ja jaetut ajattelumallit sekä kiteytyneet, institutionalisoituneet käsitykset, koulussa toimivien ryhmien jaetut merkitysuniversumit, tavat, puheet (argot) (esim. ns. ”ulkopedagogiset erikoisuudet”). Koulukonventionaaliset käsitykset siitä miten jossain tilanteessa kuuluu toimia, ihanteet, esim. mikä on hyvä oppilas, millainen on hyvä opettaja sekä mikä nyt yleensä nähdään tärkeäksi koulunpidossa, esim. kiinnitetäänkö tarpeeksi huomiota ryhmänpitoon. Opettajamyytit ja myytit opettajista. Niin mitä tarkoittaa oppilas. Miksi ei puhuta oppilaista lapsina ja nuorina?

Eli näkymätön säännöstö ja periaatteiden kooste, joka muuttuu arkiseksi käytännöksi konkreettisen koulun ajassa ja tilassa. Tavat, tottumukset, hierarkiat ja rituaalit.

Argyris: julkiteoriat ja käyttöteoriat.

Theory in use

Esposed theory

"Do as I say, not as I do", Argyris, Chris: Organizational traps: leadership, culture, organizational design, s. 62. New York: Oxford University Press, 2010.

Alunperin:

Argyris, C. and Schön, D. (1974) Theory in practice: Increasing professional effectiveness, San Francisco: Jossey-Bass.

Pontti:

**taitojen oppimista edistävien
ja estävien tekijöiden
pohtiminen**

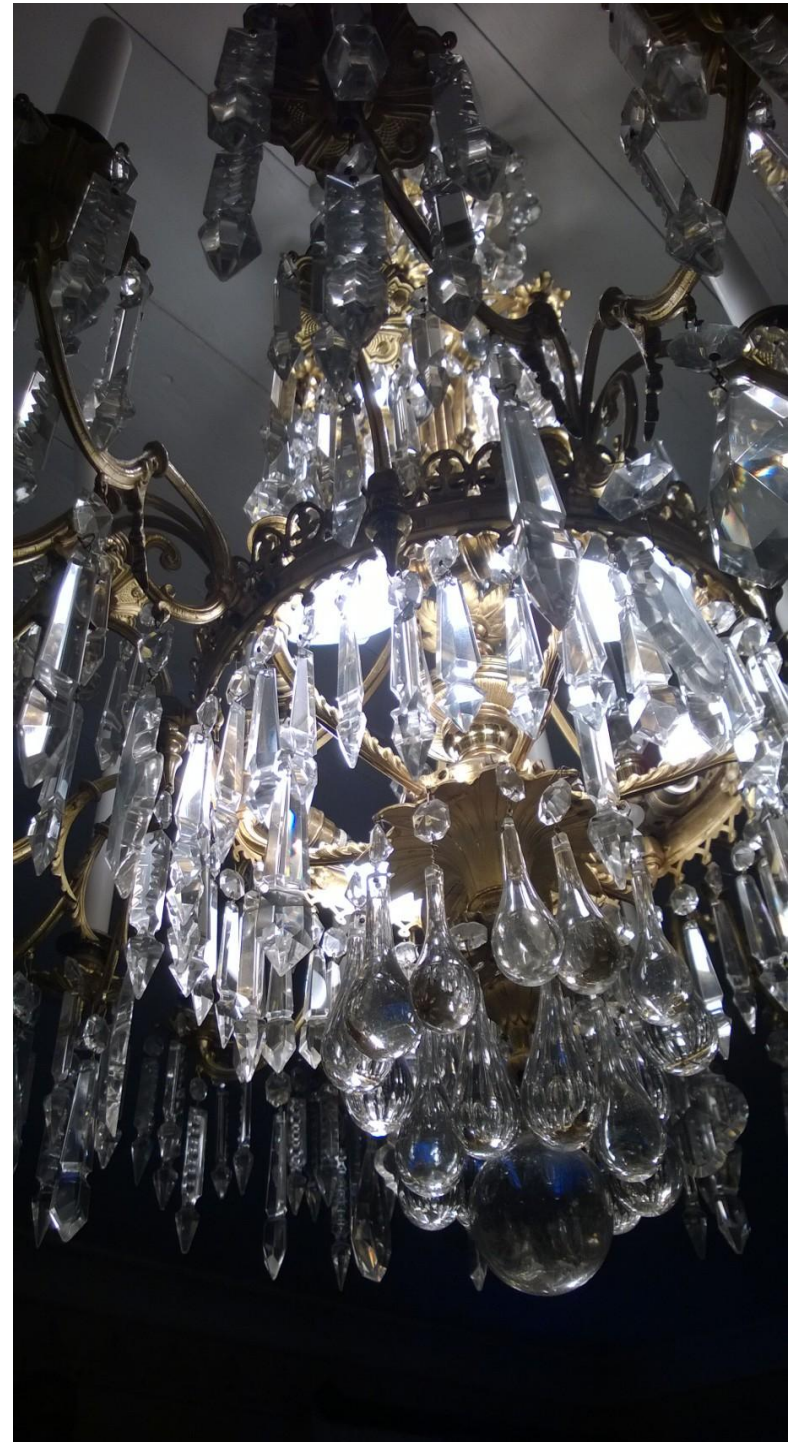
Kysymysten vyyhti

Koulun toimintakulttuurin ydin: yksilökeskeinen pedagogia, opettaja-oppilas –relaatio polttopisteessä yksilöarvioinnin vuoksi. Ei oikein huomata, että oppiminen tapahtuu ryhmässä. Siihen paneudutaan liian hennosti ja yksittäisen opettajan intuitiivisen ja hiljaisen taidon varassa. Opettajien osaamista ei koota eikä jaeta. Tietty atomismi (nouseeko se sinänsä tärkeästä opettajan autonomia-periaatteesta ja käytännöstä).

Hyvät jutskat

- YT- aika (uudistus)
- Luokanohjaajan tunnit, luokkatasoryhmät
- Mitä kuuluu kysely
- Epävirallinen parityöskentely, kahdenkeskiset sparraukset
- Työkalut: Työrauha kaikille, Kiva koulu, Liikkuva koulu, Ratkes [Ratkaisu- ja voimavarasuuntautunut työ]
- Koulunuorisotyö

IRTOAJATUS

**Ryhmäyttäminen on
jatkuva tehtävä, työ
joka ei lopu koskaan!**

Koulun pedagogisen kulttuurin salaisuus

**Suomessa maailman ainoat
maisteriopettajat**

**Maailman ainoat myöskin
aineenopettajakoulutuksen saaneet
luokanopettajat**

**Hannu Simola:
Koulupolitiikka?**

**yhtenäinen peruskoulu ja lähikouluperiaate
Perusopetuslaki 1998**

suomalainen perusopetuksen arviointimalli 'SPAM'

- otospohjainen temaattinen arviointitutkimus , ei kansallisia päättökokeita
- ei privatisointia
- ei koulujen välisiä rankinglistoja
- ei sanktioivaa arviointijärjestelmää
- ei opettajien tulospalkkausta

Simola, H. et al. (2009) Quality Assurance and Evaluation (QAE) in Finnish Comprehensive Schooling – a national model or just unintended effects of radical decentralisation? Journal of Education Policy 24(2), 163–178.

Carlgren, I., Klette, K., Myrdal, S., Schnack, K. & Simola, H. (2006) Changes in Nordic teaching practices: From Individualized teaching to the teaching of individuals. Scandinavian Journal of Educational Research 50 (3), 301-326

"Mä en tiiä mitä tuo tarkoittaa. (naurahtaa) Pedagogista kulttuuria... En mä osaa tuohon sanoo yhtään mitään. Pedagogista kulttuuria... Onks meillä jotain pedagogista kulttuuria? En mä tiiä, mä en osaa sanoo oikeestaan mistään mitään mikä liittyy alakouluun tai erkkapuoleen koska niit ihmisii ei ihan kauheesti nää. (...)

Mä en tiiä onko meillä mitään semmosia suurempia hienoja pedagogisia linjoja olemassakaan. Mennäänkö me niinku koko porukka enemmän tai vähemmän tilannekohtaisesti aina että nyt näitten kanssa tehään tälleen ja tän asian kanssa tehään tälleen (...)

Et vaikka kaiken kaikkiaan meillä on aika niinku hyvät välit yläkoulun opettajien suhteen ja täällä ei oo mitään hirveen isoo kyräilyä ja oppilaatki suhtautuu opettajiin aika positiivisesti ja niinku myös toisin päin, niin niin tota on sitte ehkä joskus, välillä niinku herättää jonkunlaista närää se että kaikki opettajat ei osallistu yhtä paljon ja niinku tämmöstä. Et semmosii pikkujuttuja on."

EHDOTUS

**Päijähämäläinen tilannekohtainen
neuvokkuus pedagogisena kulttuurina**

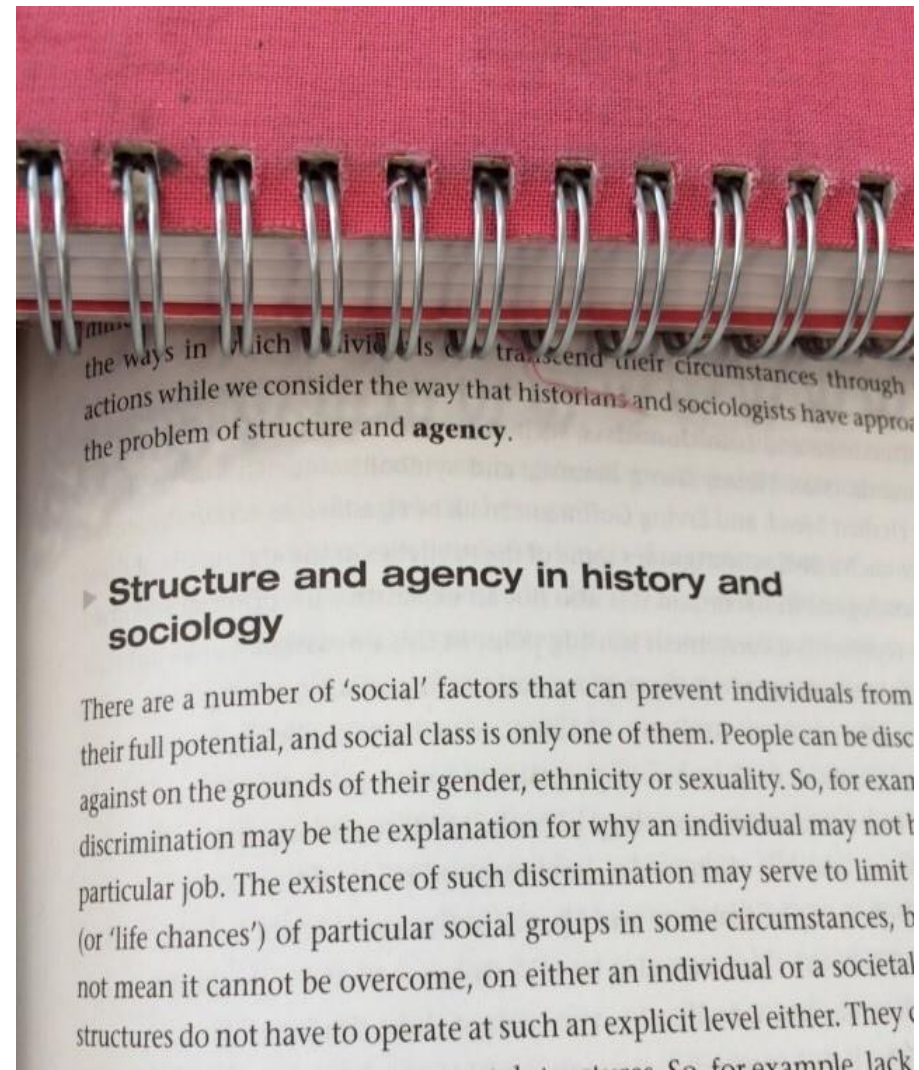
YOUTH RESEARCH NETWORK

Kaksi opettajuuden tyyppiä

- **IDEAALITYYPPI**, ulottuvuus tai jana joka elää meissa ja teissä kaikissa, mutta painottuu tilanteesta ja kuviosta riippuen
- **tyyppi: kokemuksiaan yhdessä pohtiva sekä ratkaisuja etsivä ope vs. neuvokas, itsenäinen toimija ("tätä työtä tehdään persoonalla")**

YOUTH RESEARCH NETWORK

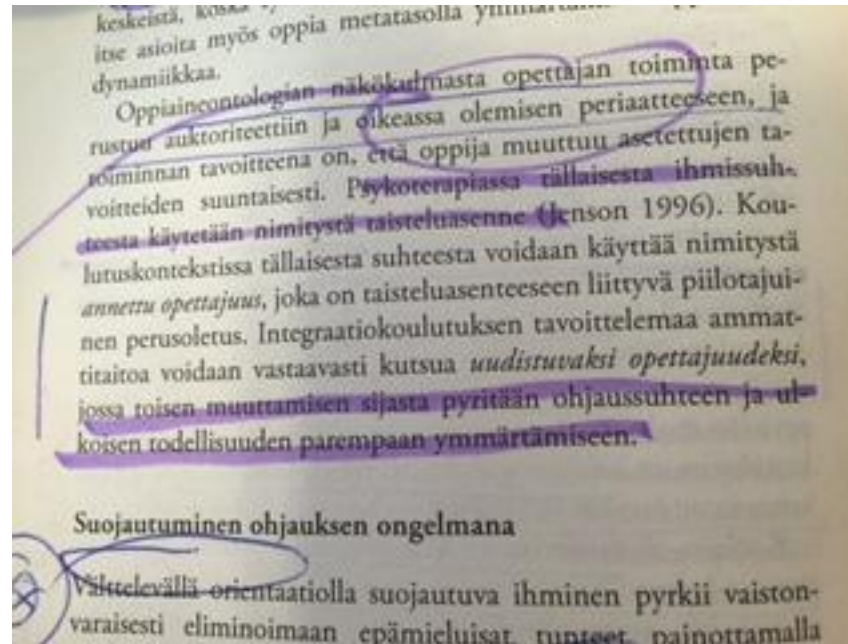

Törmäys?

Suomalaisen pedagogisen kulttuurin sellaiseen piirteeseen, josta Pentti Moilanen puhuu **perinteisen opettajan rooliin kuuluvasta opetustilanteen jatkuvan yksinhallinnan periaatteesta**, ihanteesta ja käytännöstä.

Moilanen, Pentti: Kollegat uhkana ja turvana. Teoksessa Tiina Nikkola, Matti Rautiainen & Pekka Räihä (toim.): Toinen tapa käydä koulua. Kokemuksen, kielen ja tiedon suhde oppimisessa. Vantaa: Vastapaino 2013, 103-118.

Jyväskylän yliopiston OKL:n integraatiokoulutus & oivallusryhmät

TYÖNOHJAUSMETODI?

YOUTH RESEARCH NETWORK

Kiitokset

